CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P,azonfelül soronkint 1 P)

Lázár Magda Balassagyarmat és *Holló Imre* Budapest jegyesek.

Hoffmann Editke Pápa és *Katzburg József* Topolcany—Pezinok jegyesek.

Deutsch Lea Hajdunánás, *Jungreisz Mór* Nógrádbercel jegyesek.

Rosenthal Ella Miskolc, *Schönfeld Henrik* Miskolc (Szerencs) jegyesek.

Schiller Hildát Sárvár eljegyezte *Zollschan József* Sopron-Lövő.

Schönbrunn Lilikét Bpest, eljegyezte *Grünfeld Miklós* Tornalja. (A tornaljai zsidó ifjúsági egylet gratulál.)

Beilusch Irénke Nyirbátor, *Appel Manó* Beled-Bpest jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Schwartz Mátit a nagykárolyi rabbi leányát eljegyezte *Briszk Lajos* kurticsi rabbi, a nagyszalontai rabbi fia.

Marmorstein Margit Ujpest és *dr. Mautner Jenő* Bpest, május 1-én d. u. 4-kor Ujpesten, Király-u. 41, házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Stern M. Wolf eljegyezte testvérleányát *Stern Editet* Mexikóban. (A vőlegény a fia, a mennyasszony pedig az unokája Stern Jakabnak, S. A. Ujhely.)

Steif Jonathan rabbi és neje Budapest, *Bleier Izráel* és neje Nyirbátor, ezúton meghívják összes ismerőseiket gyermekeik *Erzsike* és *Antal* május 1-én d. u. 5 órakor Budapesten a Kazinczy-templomban megtartandó esküvőjére.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszeráruk legmegfizhatóbb vétel és eladási forrása GESTETTNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertőzsdetag.

Butor uj és használt,

hálók, ebédlők, modern kombinált és uri szobák nagy választékban, **olcsón. Részletre is.** Vétel, csere, eladás.

VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.

(Szombaton zárva)

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. **Az összeg előre küldendő be;** lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

ORTH. házvezetőnőt keresek. Kimerítő ajánlatot kérek. Schlesinger József, Tab.

TANULÓLEÁNY és kifutóleány azonnalra felvétetik. Weiszmann ruhaszalon, IV., Váci-u. 9. III. em.

EBÉDKOSZTOT orth. kósert keresek 5 személynek. Levélbeli ajánlatot „Király-utca" jeligére kérek.

JESIVÁMBA a nyári szemeszterre csakis illetőséget igazoló bizonyítvánnyal ellátott növendékeket vehetek fel. Főrabbi, Cigánd.

ELLOPTAK imaházunkból több talisz- és tfillint. Héber könyvkereskedők felkéretnek, sziveskedjenek a nekik vételre felajánlandó talisz-tfillinekről bennünket értesíteni. Szefard Imaegyesület, Debrecen, Csók-u. 6.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

VALLÁSOS, szorgalmas, jóházból való, tanulni akaró bóchert keresek. Teljes ellátás és havi 10 P biztosítva. Jelige: „Főrabbi".

FATISZTVISELŐ, intelligens, jó családból, 9 éves gyakorlattal, szakmában perfekt, elhelyezkedne. Jelige: „Önálóan dolgozom".

HALLÓ! Zsidó fiuk! Ügyes, szorgalmas, vallásos, jólnevelt leány vagyok. Férjhez mennék hozománnyal kereskedőhöz, vagy iparoshoz. „Próba szerencse" jel.

KERESEK perfekt, megbizható, vallásos szakácsnőt. Cseléd van. Stark Hermann, Berettyóujfalu.

MELYIK Balatonkörnyéken vagy magaslati helyen, esetleg annak közelében lakó orth. család küldené fiu,- vagy leánygyermekét 6—8 heti üdülésre tiszaparti nagyközségbe olymódon, hogy ugyanazon időre e célból fiamat látná vendégül. „Csere" jelige.

נתכבד בזה לקרא בקריאה של חיבה

לכל מיודעינו ליקח חבל בשמחתנו ליום חתונת בננו מו"ה **אהרן** נ"י עם בינ' הבתולה מרת **אסתר שולמית** תחי' שתהי' בשעה מוצלחת בעיר הבירה ביום א' דר"ח אייר הבע"ל בשעה 5 אחר הצהרים בביה"כ הגדול קאוינצי

יונתן שטייף ישראל בלייער

דומ"ץ דקה"י פעסט, ע"ז ע"א, ניר־באטאר.

Brilliánsékszerek olcsón, elsőrendű aranyárúk, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI., Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

BUDAI, magaslati levegőjű, terraszos szoba, orthodox ellátással, vagy anélkül kiadó. *„Kertes"* jeligére kiadóba.

ÖNÁLLÓ keresettel biró szabónő férjhezmenne 30-40 éves uriemberhez. Jelige: „Szombattartóhoz".

INTELLIGENS, házias leányomnak, megélhetéssel biró szombattartó férjet keresek. „Hozomány" jelige.

MEGVETTEM árusításra a Központi Iroda m gdicsöült elnökhelyettesének R. Chájim Elózor Hartsteinnak z.l. értékes sz'fórim-hagyatékát. *Meisels* héber könyvkereskedő, talisz-szövő és streimli-készítő, *VII., Rombach-u. 8.*

VALLÁSOS jó házból való 25—28 éves magyar állampolgárságú fiatalember, ki a butorszakmában teljesen jártas, butorüzletbe benősülhet. „Minden információt kibiró" jelige.

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalmakra *(barmiczvó, chaszene,* próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes beküldése ellenében, *psettlit külön díjazással,* diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bpest, Szövetség-u. 43.*

GABELLA- és mikvefürdőjegyek pontos, megbizható füzet- és sorszámozással, 14-féle színű papíron, 100 lapos tömbökbe füzve; anyakönyvi kivonatok, *keszübek* finom fehér papíron nyomtatva kaphatók: Schwarcz Lipót könyvnyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m. Mintákkal és árajánlattal szolgálok.

Anyakönyvvezető rabbik figyelmébe!

Szükségem lenne bold, édesatyám Löwinger Márkusz (Mayer) házasságilevél kivonatára. Született 1844-ben Sajóvadnán és 1870 körül nősült Heves, Borsod, Gömör, Abauj vagy Zemplén megye valamelyik községében. Ezen terület főt. rabbijai felkéretnek utánanézni az 1867—1873. évek anyakönyvi bejegyzéseiben, hátha nyomára akadnak. Bold. édesanyám neve: Schäffer Klára (Golde). Szives választ vár: **Löwinger Péter, Ujpest, Tél-u. 18.**

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel

Tartós ondolálások, alakitások

Olcsó árak

ALTSCHÜLER

BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12

(Királyucca sarok)

Telefon: 1-310-79

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

Budapest, 1938. május 6. 5698. Ijjor 5. **XIV. évfolyam, 17. sz.**

אללגעמיינע יידישע צייטונג — ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A zsidótörvény előestéjén

Magyarország zsidósága sohasem fogja elfelejteni azt a hetet, amely a Kormányzó Ur rádiószózata után következett. Horthy Miklós történelmi fontosságú rádióbeszédében az ország érdekében való összefogás kötelességéről, a haza szolgálatában kifejtendő munka jegyében való egybeforradásról szólt és buzdította Magyarország lakosságát fegyelemre, összetartásra, békés tevékenységre. Áhitattal, szeretettel, hódolattal hallgatta az ország a legelső magyar ember intéseit. Olyan volt ez a szózat, „mint a harmat, amely l'tentől jön, mint a termékeny eső, amely a pázsitra hull." És akkor négy napra rá fejbekólintotta a zsidóságot a szent vallás törvényeiben gyökerező metszésnek a tilalma és egy nappal utána bejelentette a miniszterelnök a zsidótörvényt.

Azóta ennek a két eseménynek jegyében és hatása alatt áll a hazai zsidóság, tépelődve, szomorkodva, a bizonytalanság révületével és a kilátástalanság nyomottságával.

A rituális metszést az állatvédelem ürügye alatt tiltották el, mely ürügy ellen a legélesebben tiltakoznunk kell, hiszen a Tóra — mely a rituális metszést előírja — már évezredek előtt többszörösen statuálta az állatkínzás *(„czaar baalé chájim")* tilalmát. Egyébként pedig a betiltással egyidőben *mindenünnen felhangzik a panasz, hogy a vágóállatnak nincs ára, hogy a gazda nem bírja eladni áruját.* Ennek két oka van: az egyik az export csökkenése és a másik a belföldi fogyasztás rohamos esése. Az export csökkenéséről nem tehetünk, ez az országon kívül eső tényezőktől függ, de

a vágómarha belföldi fogyasztásának rohamos esése azt jelenti, hogy több mint négyszázezer ember nem fogyaszt Magyarországon marhahust a rituális metszés betiltása következtében.

Ez olyan tény, amelyen nem változtat bizonyos célzatos beállítás, amelynek értelmében a pangás oka, hogy a „zsidó" állat-exportőrök állítólag bojkottra szövetkeztek és a Hangya ennek következtében intervenciós vásárlásokat fog eszközölni. Nagyon kívánatos volna, hogy ez az intervenciós közbelépés használjon, ellenben az vitathatatlan, hogy a belföldi fogyasztás a metszés eltiltásával erősen csökkent.

A hazai hitközségek pénzügyi egyensúlyát pedig teljesen felborította ez a tilalom. A hitközségek zömében a marhahus után fizetendő illeték köztudomás szerint a fő jövedelmet képezte. Ezt a kieső összeget nem lehet pótolni a baromfira kivetendő nagy gabellával. Ugyis olyan drága a baromfi, hogy az utána fizetendő illeték felemelése tulajdonképpen egyértelmű a szegényebb néprétegnek a hustáplálkozástól való távoltartásával. *A hitközségek nem képesek az elmaradt jövedelmet egyenes hitközségi adók felemelésével sem pótolni.* A vidéki kispolgári zsidó réteg, amely hetek óta alig keres, nem bír ki több adót. A hitközségek egy része nemsokára kénytelen lesz feladni például iskoláját. *Ennek az állapotnak előidézése pedig igazán nem lehet az állam törekvése.*

Már most is keserves leveleket kapunk az ország minden részéből, amelyek irói, kenyerüket vesztett rituális alkalmazottak. Mit csináljon például az a sok szegény *masgiach* (husfelügyelő), aki éveken át dolgozott, törpe fizetéséből családot tartott és most teljesen feleslegessé válva koldusbotra jutott. Mi lesz azzal a sok feleslegessé vált metszővel, (aki mögé oda kell gondolni nagyszámú családot, 5-10 gyereket) hisz ott, ahol többen működtek, számukat csökkenteni fogják.

A rituális metszés tilalma tehát a gazdákat károsítja, a zsidó vallást sérti, a hitközségek fennállását veszélyezteti és sok száz embert koldussá tesz, amiért is kérjük a betiltást legsürgősebben hatályon kívül helyezni.

Központi Irodánk egyébként folyamatba tette az ügyben a kellő lépéseket.

... Csütörtökön került a képviselőház plénuma elé a zsidójavaslat. Megdöbbentő maga a javaslat, mélyen sértő az indokolása. Más oldalról felemelő azonban, hogy őszinte meggyőződésű, bátor jellemű keresztény emberek többszörösen hangsúlyozták, hogy ellenkezik a magyar alkotmány szellemével, legalább eddigi szellemével; rést üt a jogegyenlőség elvén. A helyzet ismerői azt mondják, hogy az új törvény nem fogja elérni a célját, mert nem lehet hosszú időre úgy intézni egyes társadalmi rétegek helyzetének javulását, hogy egy másik társadalmi réteg jogát elkobozzák és nincsen áldás azon a kenyérkereseten, amely úgy állott elő, hogy a másnak a szájából kivették a kenyeret. A törvény tervezete szerint öt éven belül 20 ezer keresztény fiatalembert akarnak elhelyezni. De ez viszont azt jelenti, hogy ugyanannyi zsidó alkalmazottat kitesznek az állásából és minden állásából kitett ember mögött ott áll bizonyos számú családtag, úgy hogy minden új állásbetöltés mögött ott zokog százak szerencsétlensége. A törvénynek eredendő baja továbbra az, hogy a legjobban rászoruló rétegnek, a nincstelen parasztnak nem juttat semmit. Valláserkölcsi szempontból pedig rendkívül veszélyes, mert összezavarja a vallási fogalmakat, amennyiben az 1919. év utáni kikeresztelkedetteket zsidóknak tekinti.

Hála és elismerés illeti Széchenyi György grófot, Bethlen Istvánt, Rassayt, Rupertet és a többi kiváló keresztény politikust, akik bátor szókimondással védték az ország reputációját ezzel a javaslattal szemben. És nem mehetünk el szó nélkül azon számos keresztény iró, művész és tudós kiáltványa mellett, akik megrendítő szavakkal kérik a javaslat elutasítását. Az 58 aláírással (gróf Apponyi György, Bárczy István, Blaskó Mária, Bóka László, Ferenczy Noémi, Gáspár Zoltán, vitéz Makay Miklós, Móricz Zsigmond, Szász Zoltán, gróf Széchenyi György, Zilahy Lajos, stb.) ellátott szózat többek között a köv. tartalmazza:

— *Mi, magyar írók, művészek és a tudomány munkásai, különféle világnézetek és pártállások szószólói, különféle társadalmi rétegek szülöttei és tagjai, akik a legkülönbözőbb hivatásokban és munkakörökben dolgozunk, akik valamennyien az évezredes magyar művelődés megtartásának és gyarapításának rendeltetését vettük örökbe, mi, akik valamennyien keresztény családok leszármazottai vagyunk! az emberi becsületérzés és igaz kereszténység, a józanság és hazafiság magától értetődő egységével és szilárdságával emeljük fel szavunkat az állampolgári jogegyenlőség elvéért, melyet a „társadalmi egyensúly hatályosabb biztosításáról szóló javaslat", megvalósulása esetén törölne a magyar alkotmányból.*

— *Ez a javasat még a zsidóságot sem alázza meg annyira, mint amennyire megsérti a keresztény középosztály fiait, amikor azt teszi fel róluk, hogy — az állampolgári jogegyenlőség megszentelt alapelvének semmibevételével — jogfosztástól, megszégyenítő gyámkodástól, kényszeralkalmazástól várják megélhetésük biztosítását. S felteszi róluk azt az erkölcsi eltévelyedést, hogy polgártársaik egy részének vallása miatt való megbélyegzése, polgári jogai teljességéből való kiforgatása árán akarnak érvényesülni és boldogulni.*

— *Elfeledtük volna, hogy zsidó polgártársaink a kulturtörténelem megdönthetetlen tanusága szerint nemcsak egyszerűen résztvevői, de támaszai és építői is voltak a magyar kulturának? Tagadjuk le önmagunk előtt, hogy ezt a sorsközösséget 1848 szabadságharcában és a világháborúban vérükkel pecsételték meg?*

— *Ezért tiltakozunk lelkiismeretünk minden erejével és hisszük, hogy szavunk nem marad hatás nélkül abban a házában, amely minden dicsőségét a hit- és gondolatszabadságért, az emberi jogok teljességéért vívott hősi harcainak köszönhette. E belső parancsra fordulunk a magyar törvényhozás mindkét házának tagjaihoz, a keresztény egyházakhoz, a foglalkozások, gazdasági ágak kamaráihoz, szakszervezetekhez és egyéb érdekképviseletekhez, a politikai, társadalmi és kulturális egyesületekhez, az egész ország józan és hazafias népéhez azzal a kéréssel: tegyenek bizonyságot önérzetükről, bátorságukról, önzetlenségükről és lépjenek sorompóba a mindannyiunkat sértő javaslat ellen. Gondolja meg minden kortárs, mekkora felelősség terheli, ha a lelkiismereti tiltakozás ellenére is megszületik egy törvény, melyre valamikor minden magyarnak szégyenkezve kell gondolnia!*

A hazai orthodoxiához!

A Központi Bizottság Rabbikollégiuma e napokban felhívással fordult a magyar orthodoxiához. Rámutatva a világ zsidóságának rendkívül súlyos helyzetére, bünbánatra és magábaszállásra szólította fel a hiveket. A most soronlevő *Sénichamisi-séni* napokra, továbbá *Erev Rajs-chajdes* Szivon-ra סליחות, תחלים és אבינו מלכנו mondást rendeltek el.

E felhívást a Központi Iroda az alább közölt körlevél kiséretében küldötte meg az összes orthodox hitközségeknek:

Nagyérdemű Előljáróság!
Szeretett Hittestvéreink!

Mellékelten megküldjük Központi Bizottságunk Rabbikollégiumának körlevelét, amelyben — az egész világ zsidóságára nehezedő jelenlegi sulyos viszonyok közepette — magábaszállásra, áldozatos bünbánatra és a vallási élet s a vallási intézmények fokozott erösítésére hívja fel hittestvéreinket.

Mélységesen komor szavakkal fordul Rabbikollégiumunk a hívekhez.

Bölcs tisztánlátással fürkészi a bün és bünhödés fájó okozati összefüggését.

A szombattartás és a rituális étkezés szent védgátjain mély réseket szakított a vallástalanság áradata.

Az élvhajhászat, féktelenség: a régi tiszta zsidó erkölcsökön ütöttek komoly töréseket.

A reánk szakadó sulyos kivételes rendszabályokban tisztán kivilágosodik a Mindenható megtorló büntetése. Ez azonban egyben figyelmeztető ujjmutatás is a megbánás és megtérés igaz útja felé.

Rabbikollégiumunk kiváló Nagyjai részletes rendelkezéseket írnak elő a közeli ájtatossági napok fohászkodásainak imarendjére és jótékonysággyakorlására vonatkozóan.

Nagy nyomatékkal figyelmeztetik hitközségeinket az egymás jogainak, vallási és anyagi szempontjainak maradéktalan tiszteletbentartására. Idesorozzák és külön kiemelik a **kóser hús-szolgáltatás** kizárólagosságához füzödö nagy horderejü érdekeket, amelyeket helyi vallási rendszabályok (**s'chitó-chücz tilalmak**), továbbá országos jogszabályok egyaránt biztosítanak.

Itt vallási és anyagi érdekek egyformán forognak veszélyben. A kellő ellenörzés híján idegenből behozott husnemü ugyanúgy fenyegeti a hívek féltve örzött kóser háztartását, mint a megkárosított hitközségek költségvetési egyensulyát. Pillanatnyi előnyökért ne sértsék a testvérhitközségek egymás bevételeit. Ez a tilalom egyébként régebbi központi bizottsági határozat!

A hitközségek voltak mindenkor végső mentsvárai a régi vallási tradicióknak, a tiszta hitgyakorlatnak, a zsidó élet létalapjának. Ennek az erös vallási fundamentumnak szeretetteljes ápolását és áldozatos fenntartását várják a hívektől.

Az áldatlan hitközségi viszálykodásoktól különösen óvja a híveket a Rabbikollégium. A civódás rejti magában a legnagyobb veszélyeket. Ma a közösség békéjét még az egyéni sérelmek elszenvedése árán is biztosítani kell.

A lelkekben nyugalmat, a cselekedetekben megfontoltságot kérnek. Hűséget szeretett hazánk és engedelmességet annak vezetői iránt. Áldozatokat a nemzet igazi érdekei és vitális céljai javára.

Erre vonatkozóan — a hazafias érzelmeken kívül — szent hittörvényeinkre is utalnak, amelyek az államhűséget, az állampolgári engedelmességet és áldozatosságot: vallási parancsként írják elő.

Igaz bizakodással az Örökkévaló kegyelmében és a magyar nemzet nemes hagyományaiban: várják és remélik nehéz sorsunk jobbrafordultát és jogaink csorbítatlan épségbenmaradását.

Felelősségteljes tisztünkben mi is mélységes együttérzéssel és őszinte segítőkészséggel állunk hittestvéreink mellett mai nehéz sorsukban és naponként megujuló súlyos helyzetükben. A viszonyokban rejlik, hogy sokszor a legnagyobb erőfeszítések sem hozzák meg a kívánt eredményt. Természetes azonban, hogy fáradhatatlanul teljesítjük kötelességünket és továbbra is lankadatlanul küzdünk az elénk kerülő nehéz ügyek sikeréért.

Most a s'chitó-tilalom sujtja legközvetlenebbül és legkatasztrofálisabban hitközségeinket. Minden erőfeszítésünk ennek a rendkívüli csapásnak reparálására irányul. Nem adjuk fel a reményt, hogy végül mégis sikerülni fog valamely megfelelő és kielégítő megoldást találni ebben a nagy horderejü kérdésben, amely hitközségeink fennállását és hittestvéreink vallási életmódját egyaránt a legnehezebb próbára teszi.

A Mindenható áldása kísérje fáradozásainkat!

Budapesten, 1938. május havában.
5698. Ijor havában.

Hitrokoni üdvözlettel

Az orthodox izraelita központi iroda nevében:

Dr. Reiner Imre s. k.
jogtanácsos.

Kahan Frankl Sámu s. k.
elnök.

Korein Dezső: Társadalmi és gazdasági egyensuly

A lóhalálban gyorsforraló módon benyujtott u. n. zsidótörvény hivatalos címe: *„A társadalmi és közgazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról"* szóló javaslat. Ugy gondolom a kormány azért forszirozza a javaslatot, mert mielőbb túl akar esni ezen a kellemetlen dolgon, amely alapjában véve igen meszsze esik a régi magyar gondolkodástól.

Ha a tervbe vett törvény kizárólag azt célozná, amit címében jelez, senkinek kifogása ellene nem volna. Hisz mindenki érzi azt a nagy súlyt, amellyel a mai szociális egyenlőtlenség a társadalmat nyomja. A végleteket látjuk mindenütt az egész földön. Az egyik oldalon az éhező milliók, a másikon az aranyágyban nyugvó maharadzsák és milliárdos vagyonok urai. Az egyik oldalon még a legkisebb létminimum sincs biztosítva az Örökkévaló képmására teremtett embertömegek részére, a másik oldalon a csillagászati számok között mozgó jövedelmek a kiváltságosok részére. Ennek az óriási ürnek áthidalása a szociálpolitika tulajdonképpeni feladata, mint a zsidótörvényjavaslat fenti hivatalos megnevezése is egész helyesen körülírja. *Ha tehát a címnek megfelelő tartalom töltené ki a javaslatot, mindenki megnyugvással fogadta volna azt, mint aktualitást, mint a mai súlyos életkörülmények megkönnyítését és a társadalmi feszültség enyhítését célzó törvényalkotást.* Hisz minden józan magyar ember szükségét látja annak, hogy hazánkban fokozatosan teremtsük meg a modern szociálpolitikának megfelelő minimális életstandardot és ezzel kapcsolatban a mamutjövedelmek maximálásának törvényes szabályozását. Mindenkinek be kell látni, hogy egyrészt a nyomorgó embertársainknak lakást, kenyeret és a legelemibb életszükségletet kell biztosítanunk, másrészt pedig a fák nem nőhetnek az égig, azaz nem fekhetik senki maharadzsamódra a rangkereveten, hanem nyujtson valamit azoknak a szenvedő millióknak, akiknek még szalmazsákra is nehezen telik.

Eddig tehát az új törvényjavaslat rendben volna. *Ámde nem ez történt, hanem a demagógia nyomására becsempészték a szociális és gazdasági nivellálás szükségszerű törvényalkotásába a felekezeti distinkciót, a zsidóság elkülönítését, ami nem szociális megnyugvást, hanem izgalmat és elkeseredést szül az ország egyik bevett hitfelekezetének tagjai körében. Mit keres a felekezeti arányosítás oly törvényben, amelynek célja humanitás és társadalmi megnyugvás? A nyomor nem ismer felekezeti különbséget és egyformán beállít a zsidó és keresztény szegény ember hajlékába. Viszont a kapitalizmus sem felekezeti alapon nyugszik, mert annak a többszázezer holdas mágnás éppen úgy tagja, mint a még vagy a volt zsidó iparmágnás.* Miért kellett tehát konszolidált országunkban a felekezeti különállást intézményesen törvényes úton rendezni? Miért kellett a majd félmillió hazafias, áldozatkész és túlnyomólag vagyontalan, de tisztességes, munkás zsidó polgár homlokára bélyeget sütni? Miért kellett a hagyományos, lovagias, felekezeti türelmet tanusító békés magyar emberek lelkét a gyülölet bacilusával megfertőzni? És végül éppen ma, ez a külpolitikailag oly súlyos időpont alkalmas erre az operációra?

Mindentől azonban eltekintve, mi köze a felekezeti distinkciónak a kizárólag szociális és gazdasági célt szolgáló törvényjavaslathoz? És ha már néhány ezer zsidó magántisztviselő, vagy gyáripari alkalmazott helyébe másokat ültetnek, ami semmiesetre sem mondható szociálpolitikának, mert sokezer embert eddigi becsületes kenyerétől foszt meg, akikkel szemben — még ha véletlenül zsidóknak is születtek — nem volna szabad ily brutális eljárást tanusítani. Nem szólva a szerzett jogokról, amelyeket eddig a fennálló jogrendünk alapján nálunk tiszteletben szoktak tartani. *Emellett a zsidótörvény felekezetünk jogegyenlőségén is súlyos csorbát ejt, ami éppen oly reakciós jellegű, mint a szerencsétlen Haller-féle egyetemi numerus clausus.*

Ha ez a törvény életbe lép, a magyar zsidóság tiz százaléka — mert ennyire tehető az állásukból kitett alkalmazottak családjainak lélekszáma — kenyértelen lesz csak azért, mert ahhoz a vallásfelekezethez tartozik, amely elsőnek hirdette és vallotta a monoteizmus magasztos eszméjét.

Ahoz a valláshoz, amely a Tízparancsolatot az egész emberiség részére vette át a Szináj hegyén. Uj gettóba zárnak bennünket, csak még a sárga folt hiányzik. Ennek a törvénynek életbeléptetése napján megfordulnak sirukban Kossuth zsidó honvédei és a világháború zsidó hősi halottai. *A szabadságharc lelkes zsidó honvédei nem azért ontották vérüket, hogy most felekezeti gyülölködés szitásával szétválasszák az eddig békében együtt élt magyarokat és elfoglalják a keservesen, becsületes munkával megszerzett magyar zsidó tisztviselők kenyérkeresetét.*

Már most mit tehetünk mi elnyomott zsidóság? Türelemmel és kitartással, törhetlen hazafias érzéssel feleljünk meg polgári és társadalmi kötelezettségeinknek és várjuk be azt az időt, amely a nemzet vezetőit jobb belátásra bírja.

Hittestvéreim figyelmét felhívom a mai vészes időkben a következőkre: *Bizalmunkat elsősorban a Mindenhatóba helyezzük, aki a történelem tanusága szerint évezredeken keresztül megvédelmezett bennünket minden elnyomással szemben.* Bizzunk továbbá vallásunk mélységes erkölcsi erejébe, amely kitartást és biztonságot nyujt súlyos helyzetünk elviselésére. Ne essünk kétségbe és ne legyünk defetisták. Ne rémitgessük egymást túlfütött fantáziára alapított rémhirekkel. Bizzunk azonkívül a lovagias magyar nemzetben, amelynek lelkülete távol áll az antiszemitizmustól és amely a koronként felbukkant zsidógyülöletet tartós időre nem türte és a veleszületett politikai józansággal azzal gyorsan leszámolt. De bizzunk önmagunkban is. Mi a középkor minden poklát átszenvedtük és itt vagyunk teljes szellemiségünkben. Át fogjuk élni ezeket a mai sötét időket is. A természet törvénye szerint az éjszakát mindig hajnalhasadás és nappali világosság követi. *Ez lesz most is!*

Fűzőt készít
legszebb kivitelben és jutányosan
STERNNÉ Sip-u. 6. II 1.
Lift. Telefon 135-460

Express- és postajáratok hetenként
TRIEST-ből és **VELENCÉ**-ből
Dalmácia, Albánia, Görögország, Törökország, Egyiptom, Palesztina, Szíria, Rhodos, Fekete-Tengerre.
Kedvezményes **PUNKÖSDI** utazás a
SZENTFÖLDRE
dr. Patai József vezetésével
május 24.—junius 14.
GALILEA és **GERUSALEMME**
hajókkal.
Felvilágosítás és prospektus:
ADRIATICA
Tengerhajózási Rt.
VII. Thököly-út 2. IV. Váci-ucca 4.
és
ADRIATICA FORG. IRODA KFT.
V. Nádor-u. 21., V. Szent István krt 4.
MULT ÉS JÖVŐ szerkesztősége,
V. Vadász-u. 11.

Ujhután
május 15-én megnyilik a Jolivillában az orth. kóser penzió.
Kivánatra prospektus.
Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-u. 6.

Sajforfuvás Ijor havában . . .

Reb Élije Álter i'tenfélő zsidó volt az oroszországi Mladkovban. Hajnalban kelt, a bész-hámidrosba ment imádkozni és tanulni, illetve, mert csak keveset értett a Talmudhoz, inkább meghallgatni, hogy mások mit tanulnak; kilenctől délig és délttől esti bész-hámidrosig pedig otthon ült és dolgozott a mindennapi kenyéért.

Csendesen folyt-folyt az élete, szegényesen, de megelégedetten, boldogan. Hálát adott I'tennek a szűkös falat ételért is, hiszen nem is imádkozott másért, csak azért, hogy legyen kenyere és ruhája. Mint Jákob ősatyánk is csak a betevő falatért és a felvenni való gúnyáért könyörgött.

Hitközségi tisztségek után nem futkosott. Nem törte magát az után, hogy ő is legyen valaki a községben; megelégedett azzal, hogy minden évben Ros-hasónó szent ünnepén ő fujta a bész-hámidrosban a sajfort. Még boldogult atyjáról maradt rá az a zengőhangú kosszarva és a sajforral együtt a tisztség is. Atyja harminc évig fujta s atyja után évről-évre ő szólaltatta meg.

Büszkesége, féltett kincse, vallásos lelkének egyik nagy szerelme volt a sajfor. Fehér lenruhába göngyölten ott tartotta a bész-hámidrosban, a sülchonban s ahogy ő minden pénteken tisztát vett, sajforjára is tisztát adott hét-hét után. Tudta, hogy nem nyult hozzá idegen kéz, mégis: péntek délután van, — gondolta — a szombatra készülnek még az angyalok is, hát a sajforja is tisztát kapjon a szent napra.

Nos, csendesen, nyugodtan élt együtt a faluban a többi negyvenöt vagy hány zsidóval, egyszer aztán a borzalmak hetei, sőt hónapjai szakadtak rá az országra.

Jöttek: Petljura és vele az ő hordái, beszáguldották az országot és nyomukban csak vér maradt és halotti csönd. Rövid, de iszonytató halálhörgés után hosszú halotti csönd. Pogromra pogromot rendeztek s amely helységre lecsaptak a dúvadak, ott nem maradt életben zsidó. Gyermek vagy aggastyán, férfi vagy nő, beteg vagy egészséges, boldog menyaszszony vagy szomorkodó özvegy nekik mindegy volt; zsidó, tehát pusztuljon el, haljon meg!

S egy tavaszi este, éppen máriv után voltak a mladkoviak és csoportosan jöttek ki a templomból, szőrén ülve meg lovát, zsidó legény jött vágtatva a faluba. A rémület eleven szobra volt.

— Meneküljetek, amerre még utatok van, — ordította a szembejött zsidók felé. — Jön a hetman és a fegyveres bandája; nálunk is mindenkit megöltek, itt sem lesznek emberségesek a gyilkosok.

Nosza, minden zsidó a házába: feleség, gyerekek, ide én mellém! ... El ne maradjatok mellőlem ,az I'tenért! ... S a kertek alatt be az erdő lemélyébe!

Ott hagytak mindent, csak a legszükségesebbet markolták fel s vittek magukkal. Az emberek a taliszt s a tfillint, az asszonyok batyura való kis motyót, egyik gyerek a meglévő kenyeret, másik gyerek egy-egy chümist vagy szidürt; a puszta életnél csak kevéssel több volt, amit magukkal mentettek be az erdőbe.

Szerencséjük volt, hogy a parasztnép a faluban már aludt, amikor elmenekültek a zsidók a községből s így a zsidó vérre szomjuhozó vad falka nem tudhatta meg a helybeliektől, hol vannak. Megelégedett hát a martalócnép azzal, hogy kifosztotta ahány zsidó ház a faluban volt és pozdorjává tört-zúzott minden berendezést. Azután dinom-dánom, tánc volt a kocsmában — a kocsma is elmenekült zsidóé volt — és ingyen itták meg pálinkáját s minden más italát.

Az erdőben lassacskán egymásra találtak a zsidók. Persze nem valamennyi, de a legtöbbje. Köztük volt a rebbe és a sámesz és Reb Élije Álter is köztük volt.

Az első, ami mindnyájának a lelke legmélyéből fakadt, az a hálálkodás volt a megmentett életért, amit felküldtek a csillagok felé az I'tenhez, azután sorra került a holnap: mit csinálunk, mit eszünk mi holnap...

A kérdésre a Rebbe felelt s minden szava I'tenben bízás és szent hit volt. A 34-ik zsoltár egyik versét mondta el válaszul: „Kfirim rósü v'róévü, v'dajrsé Hasém laj jachsz'rü ... — az oroszlánok éhséggel küzdenek, de azok, akik az Örökkévalót keresik, nem nélkülöznek és nem látnak szükséget."

Ezt mondta a Rebbe s mindjárt utána a sámesz szólalt meg.

— Itt van a mi kenyerünk, a mi örökös táplálékunk, — mondta. — Kimentettem a bész-hámidrosból a Tórát és magammal hoztam, testvéreim ... csókoljuk meg.

És az éjszaka árnyában mindenki odacsett a Tórának és ölelte, csókolta szent érzéssel.

Reb Élije első gondolata is a Tóra volt; odaszorította kebléhez és csókolta, azután felriadt és fájdalmasat sikoltott:

— Hát a sajfor a sülchonban?! Az én sajforom?!

— Arra bizony nem gondoltam, Reb Élije, — sajnálkozott a templomszolga nagy részvéttel.

— Én meg nem hagyom a sajforomat a vadaknak! Elhozom s ha az életembe kerül is! — kiáltott fel Reb Élije könnynyek közt.

— Itt maradsz! — parancsolta a Rebbe.

De Reb Élije nem hallgatott rá, elrohant. Mutatták neki az utat a faluban fellobbant lángkévék; felgyujtotta a zsidók házait a martalóchad. De két óra mulva megint visszajött, boldogan sírva, nagy örömmel.

— Elhoztam, — lihegte — nálam van! Észrevettek a besték s egy katona utánam is lőtt többször is, de hála legyen I'tennek, nem talált el.

S szinte táncra kerekedett sajforjával Reb Élije.

— Csak ne táncolj, — mordult rá a Rebbe. Azzal a sajforral te úgy sem fogsz kürtölni, Élije. Tilalmasnak mondom ki a sajfort, mert kényszerítő ok nélkül veszélyeztette egy ember életét. Hát mi van ma, Erev Ros-hasónó, hogy feltétlenül kellett a sajfor? Ma Ijor tizedike, a szfiró huszonötödik napja van.. még több mint ötödfél hónapunk van Ros-hasónóig. Kellett hát kockára tenned életedet?

— Csendesedjék le, Rebbe, — kérlelte Reb Élije a rabbit. — Mit tudjuk mi rövidlátó emberek, miért kellett megmentenem a sajfort? Csakis a Legfelsőbb tudja. Azért kergetett haza és azért nem talált el a katona.

— Hallgass, mert csak hiába érvelsz. Vétkeztél minden kényszerítő ok nélkül; a te sajforod csábított a bűnre s ezért tilalmasnak mondom ki sajforodat. Mi történt volna, ha ott maradsz? Gyermeked árva, feleséged özvegy asszony lett volna .. ne is lássam azt a sajfort, tedd el.

A következő napon az erdőben bolyongtak a zsidók, mind mélyebbre be a sűrűbe, hogy az üldöző vad horda őket ne lelje meg, s az utolsó morzsa kenyér is elfogyott. Az erdő pedig nem adott semmit; kora tavasszal még egyetlen szem szamóca sincs. S mikor leszállt az éjszaka, már vad éhség kínozta a gyomrukat. — Világok Ura, most mi lesz? Éhen veszünk itt mindnyájan az erdőben?

De a kétségbeesésnek ezt a fohászát is csak suttogva küldhették az ég felé. Portyázhatnak itt az erdőben a zsidó vérre szomjuhozó gyilkosok s ha fenhangon kiáltoznak I'tenhez, hogy mentse meg az éhhaláltól az ő hivőit, még meghallják a könyörgő szót a bestiák és rájuk törnek és végeznek velük kegyetlenül.

Hajnalban az erdőszélig vergődtek s mikor világos lett, úgy látták, hogy ködobásnyira tőlük nagy falu van. Megösmerték a tornyáról, hogy Strelka az a község ott előttük; sok hittestvér lakik ott a faluban ... de, nem tört-e rájuk a hetman, vannak-e vajjon még most is?

Ha vannak, akkor segítségüket kell kérni.

— De hogyan? — indult meg a tanácskozás. Ha csak egyikünk megy is be a faluba és történetesen katonák vannak a faluban, akkor annak az egynek a révén is megtudnák a besték ittlétünket. Mert elfognák és kivallatnák: „hát a társaid hol vannak, te zsidó"?

— Én bemegyek, — vállalkozott egy legény. — Vagy találok testvérekre s akkor segítséget is küldök ki nektek, vagy ha nem találok és elfognak a katonák, inkább megöletem magam, de nem árulom el nekik, hogy itt vagytok.

— Mit érsz el vele? — szólt a Rebbe. Csak éhen veszünk mi akkor is, ha feláldozod magadat érettünk.

Tanácskoztak, tanakodtak, mit tegyenek? A gyerekek, ájultan az éhségtől, félholtan ott hevertek az avarban, az asszonyoknak már suttogni való erejük sem volt és a férfiak is már csak akadozva beszéltek, mikor beszéltek.

Egyszerre csak előállt Reb Élije, arcán valami gondolat, valami i'tenadta mentőötlet szentsége. Közel ment az erdő széléhez, de csak annyira, hogy a faluból őt ne lássák meg, szájához illesztette a sajfort s minden megmaradt erejével belefujt. S jöttek ki a sajforból a csak zsidó által megérthető hangok: az elnyujtott riasztó tekió, a kétségbeesetten könyörgő s'vórim, a gyorsaságra serkentő t'rüó s's megint a segélytkérő tekió.

S egyszerre csak megmozdult a falu és siettek a hangok felé az emberek. Zsidók voltak, akik megértették a hangokat s mikor pár perc mulva megtudták, hogy miről van szó, a segélynyujtás is csak további pár perc műve volt. Az ő falujukat elkerülte a veszély; egyetek, igyatok, testvérek, aztán hozzánk jöttök, a további az I'tené.

A mladkovi Rebbe pedig bünbánattal odavánszorgott Reb Élijéhez.

— Igazságod volt, Reb Élije, — könnyezett. Mit tudtuk, mi rövidlátó emberek, miért kellett megmentened sajforodat? Csakis a Legfelsőbb tudta, dicsértessék a Neve mindörökké.

És a legközelebbi Ros-hasónó szent ünnepén és azután is, ahogy multak az évek, csak ebből a sajforból törtek elő a megrázó szent hangok. És ha maguk az angyalok hoztak volna másikat a községbe, akkor sem engedte volna a Rebbe, hogy néma maradjon a Reb Élije sajforja ...

CSERMELY GYULA

PARÓKÁT
legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondolálást olcsón vállal
HEISZ JENŐNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

A Talmud mesterei

— Bovo ben Büto —

Ennek a férfiúnak jellemére rávilágít *Bovo Bászró* elején egy talmudi elbeszélés ,amely egyszersmind megmutatja és felvilágosít bennünket a korról, amelyben élt. *Herodes* a trónbitorló a zsidó tudósokat mind megölette, mert nem ismerték el törvényes királynak. Csak Bóvó ben Bütó-t hagyta életben, de megvakíttatta. Egyszersmind odament a vak emberhez és azt mondotta neki: „Hát azt mégsem lehet elviselni, amit ez a rabszolga művel. Átkozd meg őt." Erre *Bóvó* azt felelte: Kajhelesz (10) szava szerint „Meghitted előtt sem átkozd a királyt."

— *De hisz ez nem is király?!*

— *De azt mondja tovább a pászük: „Hálószobádban sem átkozd a hatalmast." És az is megvan írva, „Ne átkozd néped fejedelmét."*

— *De hiszen ez azt is jelenti, hogy csak akkor fejedelem, hogyha népednek törvénye szerint él?!*

— *Nem átkozom meg, mert nem akarom, hogy elvigyék a hírét.*

— *De hiszen itt nincs senki sem?*

— *„Az ég madara is elviheti a hangot".*

Erre azután Herodes felfedte kilétét a vak tudós előtt és kijelentette, hogy ha tudta volna, hogy ilyenek a zsidó tudósok, akkor nem ölette volna meg őket. De most hogy lehetne a hibát jóvátenni? A tudós azt mondotta neki: „Te kioltottad a világnak világosságát, a tudósok megöletése által. Állítsd helyre a szentély ujjáépítésével".

Látjuk tehát, hogy a Templom elpusztulása előtt vagy száz évvel élt. Egyéniségére igen jellemző, hogy fel van sorolva *Kidüsin* 66-ik lapján azon tudósok között, akik mindig arra törekedtek, hogy a házastársak között a békét még nagy áldozatok árán is helyreállítsák. Az egyik történet Rabbi Jismoélről szól. Egy embernek ajánlták nőül az unokahugát, de ez olyan csunya volt, hogy fogadalmat tett, hogy nem akar róla tudni. Erre a rabbi elrendelte, hogy hibás fogait javíttassák ki, aranyfogakat tegyenek a szájába és akkor hivatta az illetőt és rámutatott a megszépített nőre és kérdezte: erről szól a te fogadalmad? Az illető erre kijelentette, hogy nem erre vonatkozott. Erre meghatottságtól sírva mondotta Rabbi Jismoél: „Szépek Izráel leányai, de a szegénység elcsufítja őket". Egy másik esetet beszél el a Talmud ugyanazon a helyen. Valaki azt a fogadalmat tette, hogy nem akar a feleségéről tudni, amíg főztjét nem fogja megizlelni Rabbi Jehüdó és Rabbi Simajn. Az asszony odavitte, Rabbi Jehüdó megizlelte a főztet, mert azt mondotta: a Tóra megengedi, hogy a családi béke kedvéért I'ten szent neve lemosassék a pergamenről, annál inkább kell nekem ilyen csekély áldozatot hozni. Rabbi Simon ellenben nem akart a kérésnek eleget tenni, mert azt mondotta, ha engedékenyek leszünk, akkor minden férj lehetetlen fogadalmakat fog tenni.

Bóvó b. Bütó esetéről következőt mondja a Talmud. Egy Babiloniából bevándorolt férfiú megnősült Palesztinában és mivel a babiloniai nyelvjárást az asszony nem értette jól, különféle összeütközések támadtak. Így például a férfi azt mondotta: Főzzél nekem két lencsét (azaz egy keveset), az asszony erre megfőzte neki a két szem lencsét. Megdühösödött és egy egész véka lencsét rendelt (azaz sokat), az asszony erre megfőzte a kért mennyiséget. A férj egyszer azt mondotta, hozzál nekem két *„bajcinit"* (a szó uborkát jelent, de gyertyatartót is), erre elébetett két gyertyatartót. A férj erre dühösen kijelentette, hogy legjobb lesz összetörni Bóvó fején (bóvó a babilóniaiknál bejáratot jelent), erre a szegény asszony elment oda, ahol Bóvó b. Büto előadást tartott, bírói funkciókat végzett és se szó se beszéd a fején összetörte a két gyertyatartót. Amikor azután megkérdezte az asszonyt, hogy miért tette és amikor ez elmondotta neki, hogy férje kívánta így, akkor egészen kiengesztelődött.

A *Bovó b. Bütóhoz* hasonló nagy mesterek tanítványai voltak a tanaiták, akiknek köszönhető, hogy a zsidóság a chorban után megtartotta szellemi életerejét.

Mivel általában a forgalomban levő ecetek közismerten rituális aggály alatt állanak, kereskedőjétől kifejezetten חשש נסך
KOTH-féle kóser borecetet kérjen,
mely Grünwald Jakab, a pápai „Adasz Jiszroél"-főrabbi hechserével van ellátva. A borecet egészséges, jó zamatú, konzerváló képessége a legjobb szesz-ecetével egyenlő. KOTH GYULA BORECETGYÁRA, PÁPA, BÁSTYA-U. 14.

BECKERT HUGÓ parókakészitő specialista
Speciális kivitel! VII. DOB-UTCA 27 Speciális kivitel!
Elegáns paróka **fejhez simuló hártyavékony széllel,** csakis **valódi prima hullámos** hajból készitve.

Történelmi visszapillantás a „Hét Község" életéből

A burgenlandi *Sevá K'hillajsz* („Hét Község") szomorú összeomlása ellenállhatatlanul a multba irányítja figyelmünket és látjuk, mennyi vihar zúgott a bennük lakó zsidóság felett.

Mult számunkban említést tettünk arról a védelmi levélről, amelyben a nagymartoni zsidók 1694-ben Eszterházy Pál hercegtől megkapták azt az oltalmat, amely szükséges volt a Bécsből kiüzöttek hitközséggé való tömörülésére. Akkoriban Magyarországnak országos főrabbija volt: *Wertheimer Sámson*, aki I. Lipót, I. József és III. Károly királyoknak bizalmasa és udvari ügynöke volt. Ez a tisztség számára, aki milliós haderegszállítási üzleteket bonyolított le, természetesen csak tiszteletbeli állás volt és ha valahol Magyarországon hitközségi viszály volt, akkor megbizottjai megjelentek és a Tóra törvényei szerint itélkeztek. Az újonnan keletkezett községek ugyanis nagyon nehezen prosperáltak, mert a hitközségi tagok vagy nem akartak, vagy nem tudtak fizetni. Igy pl. 1699-ben megjelentek az országos főrabbi kiküldöttjei Nagymartonban és megállapitották, hogy külön pénzbirsággal fogják sujtani azt, aki az adókivetés után is makacskodik. A pénzbirság igen magasra lett megszabva: 6 tallér a hercegi kincstár és 3 tallér a Talmudtóra javára. Aki úgy érzi, hogy igazságtalanul adóztatták meg, az tegyen esküt, hozza el vagyonának, pénzének, künnlevőségének lajstromát, mutassa be az előljáróságnak és tíz ember jelenlétében esküdjön meg, hogy semmit el nem rejtett, az eskü után hangosan mondja rá az *omén*-t és akkor ezek szerint kell adóját kivetni.

Ebből az alkalomból megállapították az országos főrabbi rendeletére, hogy hétfőn és csütörtökön perselyt hordozhatnak körül a templomban a Talmudtóra javára. Egyéb alkalommal a perselypénz fele a szentföldi szegényeké. A gabella a következő: barom után 11 fillér, aprómarha után 6 fillér. (Ez akkor óriási összeg volt.) Öt előljáró vezette az ügyeket és kimondták, hogy semmiféle hitközségi alkalmazott nem lehet rokonságban az öt előljáróval.

A XVIII. század elején a kurucok fölkeltek és egyes morvaországi községekben nagy fosztogatást vittek véghez. A *Hét Község* is szenvedett a kuruc támadások alatt. Egyes gazdag zsidókat elfogtak és a többieknek ki kellett váltaniok őket. A zsidók erre kétségbeesésükben elhagyták községeiket és menekültek ahova tudtak. Eszterházy Pál herceg a menekülteknek rendelkezésére bocsátotta *Fraknóvárala* birtokát. Ezért a védelemért azonban 3500 forintot kért. Az óriási összeg előteremtése új gondott okozott. Egy 1702-ben felvett jegyzőkönyv szerint úgy vetették ki a nagymartoni zsidókra a rájuk eső 418 forintot, hogy akinek háza van, legyen az bármilyen kicsiny, csakhogy lakni lehessen benne, fizet évente 10 forintot, akinek nincs, fizet 7 forintot. A nagymartoniak egy része a drága védelem elől Győrbe szökött és vonakodott hozzájárulni a költségekhez. Wertheimer erre 1710-ben két megbizottja által din-tajrót tartatott és azt határozták, hogy amennyiben a menekültek nem járulnak hozzá a költségekhez, a nagymartoni khilló eladhatja házukat és templomülésüket.

A huszas években a *Hét Község* ügyeinek szellemi vezére a *Maharam As* (As = Eisenstadt) hirneves rabbi volt, kismartoni székhellyel. A környékbeli hitközségek is hozzájárultak fizetéséhez. Nagymarton fizetett évi 30 forintot, Lakompak is, Kabold és Köpcsény 20—20, Sopronkeresztur 15 forintot, Boldogasszony ugylátszik nem fizetett semmit. Wertheimer főrabbi halála után a nagymartoniak nem akartak fizetni. Közben nagy tűzvész is volt, sokan koldusbotra jutottak és *nem tudtak* fizetni a Maharam As-nak. De azután sorsuk jobbrafordult és a harmicas években megint hozzájárulnak a nagy mester megélhetéséhez.

Igy látjuk a Hét Község életében a bajt és a menekülést, a szenvedést és a javulást. Reméljük, hogy a mostani nagy tüzvész után is bekövetkezik a helyzet jobbrafordulása.

Ötven pengős ár garantálja az elsőrangu munkát és kivitelt, Iª Iª anyagot. Állandó nagymennyiségü modellek készenlétben.

FRITSCHWENCEL HAJMŰVÉSZETI MŰTERME BUDAPEST, DOROTTYA U. 1 GERBEAUD PALOTA

TELEFON: 181-449

Anglia zsidó légügyi miniszteréről

Nagybritánnia légügyi minisztere *Sir Philipp Gustav Albert Sassoon Baronet*, a londoni Közmunkák Tanácsának elnöke, 50 éves. A zsidó miniszter — London legelőkelőbb uccájában, a *Mayfair*-ben levő *Park Lane* 25. sz. alatt a legragyogóbb angol palotának a tulajdonosa, amelyben két emelet telve van eredeti francia Obusson-nal. „Indiai Rotschild" néven imeretes, tulajdonosa a Sassoon & Davidsohn banknak, amelynek tárcájában a Gresham életbiztosító társaság összes részvényei vannak. Londoni vagyonát nyolcvanmillió fontra becsülik. Az államférfiú, aki az angol anyakirálynőnek legnagyobb meghittje, bizalmasa, nőtlen. Cimerén héberbetüs jelmondatok állanak Mógén Dóviddal. Tengerparti villájában a királyi család összes tagjai megfordulnak hosszabb tartózkodásra, park lanei palotájában a gloucesteri herceg állandó vendég.

A miniszter a családi karrierben ötödik generáció, nem úgy, mint *Lord Reading*, aki a hajósinastól az angol őrgrófságig és alkirálysságig negyven éven belül saját életében futotta végig a pályát. Családi tradicióinál fogva nem csoda, ha a *National Galery*-nek, a londoni képtárnak a kormánybiztosa, ha László Fülöp sikereit neki köszönheti, ha az összes nyelveket ragyogóan beszéli, ha senki Angliában légügyi kérdésekhez és a munkaügyi adminisztrációhoz úgy nem ért — mint ő.

Családja a spanyol inkvizició elől évszázadokkal ezelőtt Bagdadba, majd onnan egy pogrom elől Indiába volt kénytelen menekülni. A család egy része ittmaradt, másik része Kinába ment. Az indiai család karaván ok felszerelésével foglalkozott, majd amikor Kina az angol kereskedőket nem akarta beengedni és a kinai kereskedők csak idegen megbizottak utján érintkeztek a külföldöl és ezek a megbizottak a család kinai tagjai voltak, akkor az indiai családtagok a kinai családtagok segítségével megkezdték a milliókra menő ópiumszállítást Kinába. A titkos szállítások ellen a kinai udvar mitsem tehetett, mert a külföldi megbizottakkal érintkező 13 kinai kereskedő, sőt az udvar tagjai is benne voltak ebben az üzletben, mikor egy szép nap, úgy 1840 körül, a kinai császár életveszélyes fenyegetéssel fellépve kb. 2,000.000 font értékü ópiumot elkoboztatott a Sassoon-októl és a tengerbe dobatott. Az indiai Sassoon-ok ezt angol államsérelemnek fogták fel. Anglia hadat üzent Kinának és a háború vége a Kanton, Sanghai és a többi városokkal és kikötőkkel kapcsolatos angol koncessziós területek kisajátítása és az idegen-megbizott kereskedők ebbeli minőségének megszünése volt, úgy, hogy a Sassoon-család egészen saját számlára dolgozhatott Kinában. Azután az egész indiai család Kinába költözött és miután az angol kormány elsőbbséget adott a családnak, az ópiumüzlet abbanhagyása mellett a letelepedés és telekspekulációra adták magukat, úgy hogy Sanghainak majdnem egész magánjogi területe, a *Nanking-road* stb., a shanghai villamos és autóbusz, az épületek, gyárak és minden egyéb a család tulajdona lett. Anglia a koncessziós területeket ezeknek köszönheti, nem csoda tehát, ha London főuri élete őket az angol főurak legelőkelőbb családjai sorába helyezi.

1842-ben a család sikereinek akkori feje, Abdullah David, Sosonra változtatta nevét, majd ekkor az angol állampolgárság elnyerése után, Sassoon-ra. (Ejtsd: Szeszűn!) Nyolc fia közül a legzseniálisabb *Éliás Dávid* volt, ennek a második fia *Viktor Sassoon*, aki ma is Kinában él és saját jachtján csak ritkán jön át Európába, utoljára négy évvel ezelőtt volt Budapesten, amikor fizetésképtelen gyárak gépeit vette meg Kina részére. Éliás Dávid másik fia Albert volt, aki a kapcsolatokat tartotta Londonnal, az indiai helytartótanács tagjává nevezték ki, majd Londonban telepedett le és ekkor angol Baronetté nevezte ki a király. Ennek fia, *Edward Albert* feleségül vette báró Rothschild Gustáv hires szépségű lányát és ebből a házasságból született a jelenlegi légügyminiszer.

Még csak azt jegyzem meg, hogy a „Baronet" cím átmenet a lovag és a báró között. A cím maga lovagi jellegű és azért nem egészen báró, mert lordságot, tehát felsőházi tagságot nem inkorporál, viszont több mint lovag, mert a lovagrend nem örökletes, a baronetség pedig az elsőszülött fiú által örököltetik.

DR. BURG JÁNOS.

Ötszázezer zsidó telepitése Palesztinába

Chicagóból jelentik: Az United Palestine Appeal országos konferenciáján résztvett nyolcszáz vezető zsidó személyiség elhatározta, hogy Roosevelt elnök és Cordell Hull külügyminiszter elé öt éves tervet terjeszt, ötszázezer zsidónak Palesztinába való telepítése tárgyában. A tervezet telepítési munkáját a Roosevelt elnök javaslatára létesített nemzetközi menekültügyi bizottság felügyelete mellett hajtanák végre és magánszervezetek finanszíroznák. A gyűlés különböző szónokai sürgős felhívást bocsátottak ki az amerikai zsidósághoz 25 millió dolláros kivándorlási alap előteremtése érdekében.

NISZEL-étterem Rombach-u. 16 sz. alól elköltözött Révay-u. 14. sz. alá

Léány és fiu **tavaszi kabátok** ruhák és cipők 16 éves korig nagy választékban **Székely Jenö** cégnél Petőfi Sándor-u. 9 és Váci-u. 7

MEGLEPŐ UJITÁS! A paróka már nem öregit, mert a legujabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártyavékony széllel készitve.

Piechnik és Mechtl IV., Váci-utca 18. ELEGÁNS! FIATALOS!

Az osztrák zsidóság szenvedései

A bécsi és általában az ausztriai zsidók helyzete, sajnos még nem mutatja a javulás jeleit.

Peszach utolsó napján megtörtént, hogy dr. Taglicht 76 éves főrabbit, amikor a Seitenstättengassén lévő templomból hazafelé indult, SA emberek arra kényszerítették, hogy álljon a Praterstrasse egy kisebb zsidó boltja elé, kezében táblával, amelyen a következő szavak voltak írva feltünő betükkel: „Árják, ne vásároljatok zsidónál!" A jelenet körül nagy csoportosulás támadt, mire az SA-emberek az öreg rabbit átkísérték a Schwedenbrücke mellett lévő „Continental" kávéház elé, ahol ugyanezt a szerepet juttatták neki. Itt azonban a kávéházból kijött egy vendég és arra kérte az SA-legényeket, engedjék meg, hogy az agg lelkipásztor helyett ő teljesítsen a táblával „bojkott-szolgálatot."

Az SA-legények nemzsidó külsejü személyeket minden válogatás nélkül megakadályoznak abban, hogy zsidó boltokba lépjenek és hogy zsidók által látogatott kávéházakban és vendéglőkben fogyasszanak. Megtörtént amerikai és angol állampolgárokkal is, hogy megakadályozták őket abban, hogy ilyen helyeket felkeressenek. Az egyik „zsidó kávéházból" SA-legények egy keresztény törzsvendéget valósággal kicipeltek az uccára és végigvezették őt a Mariahilferstrassen. Nyakába plakátot akasztottak e felírással: „Katholikus disznó vagyok, aki zsidókat támogatok!"

Mult hét hétfőn néhány száz zsidót, közöttük öreg férfiakat és asszonyokat összefogdostak az uccákon és arra kényszerítették őket, hogy libasorban menjenek végig a Leopoldstadt forgalmasabb uccáin. Közben az uccai csőcselék multtatására térdhajlásokat és hasonló „gimnasztikai gyakorlatokat" kellett csinálniok. A menet élén egy öreg zsidó haladt seprővel, amit kezébe kényszerítettek.

A Gestapo kívánsága szerint 1938. végéig legalább 25 ezer bécsi zsidó kivándorlását kell a bécsi hitközségnek megszerveznie.

A bécsi nem-zsidó vállalatok az összes zsidó alkalmazottaikat elbocsátották. Az elbocsátott alkalmazottak száma tizezrekre rug, legnagyobb részük a legnagyobb nyomornak néz elébe. Az öt zsidó kifőzőben, amelyeknek működését megengedték, naponta több, mint tizezer személy étkezik.

A munkacsapatokba való sorozás napirenden van. Megtörtént, hogy közvetlenül az esküvő után, fiatal párt állítottak le mosogatni. A menyasszony öt órán keresztül mosogatott menyasszonyi ruhájában. Ha beesteledett, a zsidók nem mernek az uccán mutatkozni. Zsidó látogató nem csenget, hanem kopogtat, vagy előzetesen telefonál, mert a csengetéstől idegsokkot kapnak a megrémült bécsi zsidók.

Egy része a bécsi zsidóknak kísérletet tesz arra, hogy hozzáigazodjék az adottságokhoz és reméli, hogy az új rendszer keretei között is megtalálja egzisztenciáját. Kiderült ugyanis, hogy a zsidók kikapcsolása a nemzeti szocialistáknak is kárára lehet. A kereskedelem, különösen a Balkán kereskedelme, amely nagyon is fontos Németországra nézve, úgyszólván teljesen zsidó kézen van. Hasonló a helyzet a nemzetközi banküzlet, a biztosítás és a szállítás tekintetében. A külföldi cégek természetesen nem hajlandók kicserélni újakra azokat, akikkel évtizedek óta üzleti összeköttetésben vannak. Akarva, nem akarva, tehát a nemzeti szocialistáknak meg kell kisérelniök, hogy a zsidóknak egy részét meghagyják eddig elfoglalt pozicióikban.

Lackenbach (Lakompak) burgenlandi városkában az SA-emberek fehér zászlót tüztek ki azzal a felírással, hogy az ottani utolsó 35 zsidó család is immár elhagyta a helységet. A zaklatott zsidó családok nagyrésze Bécsbe menekült. Tizenhét burgenlandi zsidót az SA a magyar határra toloncolt, a magyar határőrök azonban nem fogadták be őket, úgy hogy ezek is Bécsbe menekültek. Bécsbe menekült mintegy 1700 zsidó Burgenlandból. Egy részük rokonoknál, barátoknál nyert elhelyezést, másik részük azonban nagy nyomorban tengődik, azonkívül a *Gestapo* is zaklatja, sőt letartóztatások is előfordultak.

London, május 3. Az „Evening Standard" különtudósítója jelenti Bécsből, hogy *elsején, vasárnap a Práter tájékán összetoboroztak SA-legények néhány száz zsidót* — köztük 5 amerikai és 2 angol állampolgárt — *és kényszerítették őket órák hosszat „katonai gyakorlatok" kivitelére, úgy hogy egyesek közülük elájultak. Közben a SA. emberek összerugdosták őket és másképen is kegyetlenkedtek velük.* Az Egyesült Államok bécsi konzulja egyébként jelentést tett Washingtonba, hogy a mult héten 50 oly esetben volt kénytelen a bécsi kormánynál tiltakozni, amikor izraelita vallású amerikai állampolgárokkal szemben elkövetett méltatlan bánásmódról volt szó.

Jeruzsálem május 3. A „Haarecz" jelenti Istanbulból, hogy a török kormány szivesen venné 200 ausztriai zsidó orvosnak Törökországban való letelepedését. Az orvosok foglalkozást találnának az istanbuli egyetemi klinikán, számos vidéki kórházban, valamint ujonnan felállítandó gyógyintézetekben. A török kormány már megindította a német kormánnyal való tárgyalásokat egyes zsidó orvostanárok — köztük a hires Neumann-professzor — kivándorlásának engedélyezésére. A török kormány képviselői rövidesen Bécsbe mennek, hogy a tekintetbe jövő zsidó professzorokkal érintkezésbe lépjenek.

Berkovits Livia
nőiruha szalonját V. Erzsébet-tér 8. alól, **VI. Teréz-körut 25. sz. alá** helyezte át.
Urileányokat szabni-varrni tanít jutányosan. (Telefon: 311-573.)

הנני מפרסם ומודיע לכבוד הרבנים והבע"ב נ"י די בכל אתר ואתר שקבעתי לי גם בירח דפוס עברי פה עיר דעברעצין יצ"ו והנני מקבל כל מיני מלאכת הדפוס: הדפסת ספרים וכן כל כיוצא בהן בדפוס נאה באותיות מהדרות ובהגה"ה מדויקת בעד מחיר נמוך.
Merkantil nyomda, Debrecen, Hatvan u. 23.

A sirok ápolása
úgy a régi kerepesiúti, mint az uj központi izr. temetőben **április hó második felében** vette kezdetét. Befizetések a **Pesti Chevra Kadisa** székházában, VII., Erzsébet körut 26. sz. alatt eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést, gyertyatartót, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat
Heiden Leó
ékszerésznél
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból. Lehmann nyomán. **58**

Az említett pápai zsinat elhatározta, hogy a Talmudnak ama helyeit, amelyek a kereszténység alapítójára vonatkoztathatók, ki kell hagyni, egyébiránt pedig a Talmud kiadható és nem jelent veszélyt a keresztény hitre. A császár még egy kisérletet tett arra, hogy a protestáns karok és rendek elismerjék a zsinatot. Regensburgba birodalmi gyülést hivott össze. A schmalkaldeni szövetség vezetői azonban nem jelentek meg az országgyülésen. Ez elég ok lehetett arra, hogy kiujuljon a polgárháború. A zsidókat nagy félelem fogta el, mert tudták, hogy háború esetén mindkét párt a zsidókat fogja fosztogatni. R. Joselmann tehát elhatározta, hogy megjelenik az országgyülésen és emlékezteti a császárt arra az igéretére, hogy „olyan császári parancsot bocsát ki a zsidók érdekében, mint amilyent eddig német fejedelem soha nem adott ki". V. Károly erre ki is adta azt a rendeletet, hogy a zsidókra nézve az országos béke állapota érvényben maradt és nem szabad őket személy- és vagyonbiztonságukban háborgatni.

A tridenti zsinat lefolyásának hatása alatt a császár 1546. julius 20-án birodalmi átok alá helyezte Frigyes szász választófejedelmet és Fülöp hesseni tartománygrófot. Ez polgárháborút jelentett. A császárnak sikerült a brandenburgi választófejedelmet semlegességre bírni, egyes protestáns fejedelmeket is megnyert magának, de azért a harc, a háború kimenetele kétes volt, mert a schmalkaldeni szövetség igen bő anyagi eszközök felett rendelkezett. A háború kezdetén a császár katonái mindenütt kirabolták a lakosságot és közben a zsidóságot, amire R. Joselmann beadvánnyal fordult a császárhoz, amelyben hivatkozik a zsidóság áldozatkészségére és oltalmat kér. A császár ki is adott ilyen értelmű szigorú parancsot. R. Joselmann naplója elmondja azt is, hogy „Izráel fiai este és reggel a császár győzelméért imádkoztak", mert tudták, hogy az ő győzelme jelenti a társadalmi rend megszilárdulását.

1547-ben V. Károlynak sikerült Frigyes választófejedelmet fogságba ejteni, amire a hesseni gróf megadta magát. A győzelmes hadsereg vezetője a hollandiai *Van Bühren* gróf németalföldi csapatokkal menetelt Frankfurt felé, hogy a schmalkaldeni szövetséghez tartozó várost meghódolásra kényszerítse. A város lakossága küldöttséget menesztett a hadvezér elébe és ebbe a küldöttségbe beválasztották R. Joselmannt, mint a német zsidóság parancsnokát. Ő elvállalta a tisztséget. A gróf igen szivesen fogadta és kieszközölte, hogy a város teljes vallásszabadságot kapjon, de meg kellett nyitni kapuit a bevonuló hadak előtt és ki kellett lépnie a schmalkaldeni szövetségből.

A háború után Augsburgba hívta össze V. Károly az országgyűlést. A császár hatalma tetőpontján állott. A két fogságbaesett fejedelmet, Frigyest és Fülöp grófot felakasztással fenyegette, de R. Joselmann irányában megint kegyesnek mutatkozott. 1548. január 30án újra kiadott rendeletet a zsidók oltalma érdekében.

Alig jelent meg azonban ez a rendelet, új felhők tornyosultak a német zsidóság egén. Württembergben *alig néhány* zsidó, üzleti tevékenységében nem viselkedett méltóan és ezért Kristóf uralkodó herceg, tanácsosai rábeszélésére a császárhoz fordult, hogy engedje meg az egész zsidóságnak kiüzetését az országból. Károly császár akkor azzal a tervvel foglalkoott, hogy az ő fiát Fülöpöt teszi meg római királynak és lemondatja fivérét Ferdinándot. Éppen ezért engedelmeskedett a württembergi fejedelem kérésének. Kitutasították az egész területről a zsidóságot. Ez már azért is súlyosan nehezedett a zsidóságra, mert azon a területen volt *Rottweil* városa, ahol birodalmi kamarai törvényszék volt, ahová zsidók is eljártak pereik ügyében. Most azonban kellemetlen helyzetbe kerültek, mert nem jelenhettek meg a törvényszék területén, Württemberg el lévén zárva előlük. Ez a helyzet igen sok embernek életfenntartását lehetetlenné tette és ezért R. Joselmann 73 éves korában a legkeményebb tél idején útnak indult Augsburgba. 1551. február 18-án adta be a császárhoz az emlékiratot, amelyben előadta a lehetetlen helyzetet, amely miatt az általa oltalomba vett zsidóság teljesen el fog szegényedni és így nem lesz képes adót fizetni. A császár komolyan beteg lett, asztmája volt, nem tudott éjjel ágyba feküdni, hanem az asztal mellett állva töltötte az éjszakát.

Ez az asztmatikus baj csak úgy csökkent, ha a köszvény beállott, mert akkor a nagyobbik fájdalom elnyomta a kisebbiket. A betegségek megtörték erejét. Nem volt képes lóra szállni, sem vadászni, utazások alkalmából hordágyon vitette magát.

Amikor R. Joselmann megjelent nála, a fél világ hatalmas ura odavonszolta magát, elébe hajlott háttal, halálsápadtan, vértelen ajakkal. Ezzel szemben R. Joselmann 73 éves kora dacára erős és üde maradt.

Amidőn meglátta a császárt, meghökkent. A császár észrevette és fájdalmas mosollyal mondotta:

— Látom, hogy megijedtél, kedves Joselin, de nem olyan borzasztó az eset, mint amilyennek látszik. A köszvény nagy fájdalmat okoz ugyan, de az ember türi és egy kicsit ordít, akkor ez használ.

Ebben a pillanatban a császár riadtan felkiáltott: „egy pók, egy pók" és ijedten rámutatott a palota falán mászkáló bogárra. Köztudomású ugyanis, hogy a hatalmas uralkodó, sokszáz csatának hőse, megreszketett, ha közeledett feléje egy ártatlan pók. A császár kiáltására sietve jöttek a szolgák és eltávolították a pókot.

Mikor Károly magához tért így szólt az előtte álló R. Joselmannhoz:

— Bizony, szégyenkeznem kell előtted, hogy félek egy póktól.

— Nem, az én legyőzhetetlen császáromnak nem kell szégyenkeznie érzése miatt, mert ezt I'ten, szivébe plántálta, hogy emlékeztesse őt arra, hogy a leghatalmasabb ember e földön is csak gyenge halandó. Egyebekben pedig Bölcs Salamon is megírta, hogy a pók szereti a királyok palotáit.

— Ugyan, hol van ez megírva? — kérdezte a császár.

— A Példabeszédek Könyvének (Mislé) XXX-ik fejezetében azt olvassuk: *„Négyen vannak aprók e földön, de nagyon bölcsek: a hangyák nem hatalmas nép, de nyáron előkészítik az ő eledelüket; a hegyi nyul erőtlen nép, de azért sziklákon építik az ő házukat; a sáskának nincs királya, de azért rendezett csoportban törnek elő; a pókot megfoghatod kezeiddel, de azért a királyok palotáiban székel."* Felséges uram, — folytatta R. Joselmann — a mi bölcseink az utóbbi képben a zsidóság sorsát látják visszatükröztetve. A pók ártatlan állat, sőt a legyek és szunyogok elpusztításával hasznot hajtó, de mindenki el akarja pusztítani, a legnagyobb biztonságban a királyi palotában van, mert ott a szobák oly magasak, hogy nem foghatják meg olyan könnyen. Mivelünk zsidókkal is úgy van, ártatlan és hasznos kis közösség vagyunk, de dacára ennek, mindenki el akar pusztítani, csak a királyi palotában, a mindenség Királyának palotájában, a mi templomainkban, a mi tanházainkban találunk oltalmat. Felséged I'ten helytartója e földön, ne vonja el kegyelmét tőlünk.

— Elolvastam beadványodat, Joselin, eleget teszek kérésednek.

E szavak után odament az iróasztalához, bemártotta tollát és nagy betükkel rávezette ezt a szót: *„fiat"* (legyen meg.)

Vége következik.

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz K'dajsim, Ijor 6, II. Perek

— Haftajro: *Hálaj kivné chüsijim* —
— Séni-chamisi bencsolás —

Gyertyagyujtas (Bpest) : 6.50
שבת kimenetele „ : 7.50

— Séni, chamisi, séni —

— Zsidó világértekezlet lesz Newyorkban. Newyorkból jelentik: Az amerikai zsidóság Wihse főrabbi elnöklésével értekezletre ült össze, hogy megvitassa a zsidóság időszerű kérdéseit. Az értekezlet határozatából az Egyesült Államok területén élő zsidóság négyszáz képviselőt választ és ezek a képviselők szeptember havában Newyorkban megtartják az első „zsidó világértekezletet", amelyen a világ zsidóságának harminckét kiküldöttje is résztvesz. Az értekezlet célja a zsidóság kebelében megnyilvánuló ellentétek megszüntetése és az antiszemitizmus elleni védekezés megvitatása.

— Az öreg balmazujvárosi Rebbeczen עיה. Szombaton elhunyt a néhai nagy gaon Reb Neszanele Fried balmazujvárosi főrabbi özvegye. A megdicsőült a leánya volt Reb Iczig Fried néhai hirneves kisvárdai balbósznak és 1879-ben ment nőül a gaonhoz, kivel 37 évet töltött együtt a legszebb harmóniában. Reb Neszanele 58 éves korában hunyt el 1916-ban és most követte őt nemeslelkü özvegye, a nagy *cz'dékesz* és *ésesz chájil*. Vasárnap temették igaz részvéttel, nagyhirű gaon-férjének számos vidéki tanítványa is eljött a végtisztességre. Rajs-chajdesra való tekintettel csak a családtagok búcsúztatták: fiai a balmazujvárosi s tiszaberceli főrabbik és Reb Ajzer (Munkács) a ruszinszkói iroda elnöke, valamint Reb Slajme (Varannó); veje Klein J. nagyszöllősi főrabbi és unokája Fried Jenő (Sajószentpéter). A gaon volt tanítványai és tisztelői felkéretnek misnájoszt tanulni: *Peszl b. Gitl.*, ill. *.b. Jiczchok* - -
חנצב"ה

— „Zochrénü l'chájim". Ilyen címen adta ki *Ehrmann B.* rabbi, *Kisvárda*, legujabb művének első részét. Ehrmann rabbi már több közleményt bocsátott közre, amelyek a chószid-világ lelki vezéreinek életéről és tanításairól tartalmaznak jellemző apróságokat. Jelen könyvének központja a szanzi caddik, a *Divré Chájim* halhatatlan szerzője. Köréje csoportosul több kortársnak jellemzésére szolgáló anekdota, tóramagyarázat, szellemes kijelentés. Sok feljegyzést találunk a mult évben elhunyt munkácsi főrabbiról is, egy részük megjelent a Zsidó Ujságban. Mindezeknél fogva a könyv minden lapja igen tartalmas és tanulságos. Az érdeklődőknek melegen ajánlható széfer 2.10 pengő előzetes beküldése ellenében franko kapható a szerzőnél. (Csehszlovákiában 12 Kc-ért Arnstein Ignácnál, Presov.)

— bpesti Tiferesz Bachurim Smirász Sábbosz Bizottsága által a következő munkaerők nyerhetnek elhelyezkedést. *Budapesten:* 2 cipész-, 3 füszer-, 1 nyomdász-, 1 szabó-segéd. 1 cipész-, 1 ezüstműves-, 1 csipke-rövidáru-tanuló. 1 ügynök, 2 kifutó, 3 tanulóleány varrodába, 2 segédleány fehérneműverrodába, 4 háztartásbeli, 2 házvezetőnő, 3 gyermekkisasszony, 1 tanulóleány játéküzembe, 1 kézileány munkaköpenyüzembe, 1 tanulóleány nyomdába, 1 fűzőkészítőtanulóleány, 1 posztó-bélés tanulóleány, 1 gyors és gépírónő, 1 elárusítónő, 1 cipőfelsőrészkészítőnő. *Vidéken:* 1 vas-bőr-, 2 szabó-, 1 rövid-kötött-nürnbergiáru-, 1 füszer-röfös-, 1 rövid-kötött-, 2 röfös-divatáru-, 1 füszer-baromfi-, 1 füszer-vas-, 1 üveges-, 1 vegyes-, 1 cipőkeresk.-, 1 röfös-, 1 füszer-, 1 vas-bőr-festék-, 1 üvegporcellán-, 1 vas-festék-, 1 órássegéd. 1 röfös-férfiruha-sapka-, 1 bádogos-, 1 lakatos-, 1 bőr-, 1 üveges, 1 pék tanuló. 1 fakers. gyakornok, 1 szakember szikvízgyárba, 1 gépkereskedőügynök, 1 leány üzletbe és háztartásba, 2 gyermekkisasszony, 5 háztartásbeli, 3 házvezetőnő (cseléd mellé), 2 szakácsnő, 1 tanítónő. Jelentkezni lehet férfiaknak minden este 7—8-ig a központnál (Budapest, Kazinczy u. 27. I. em.) hölgyeknek az Orth. Izr. Leányegyletnél (Bpest. Kertész-u. 32. II.) esténként 8—9.

— A kápolnokmonostori főrabbi z.c.l. Kolozsvárról jelentik: Április 25-én rövid szenvedés után elhunyt Schwarz Benjámin főrabbi, 66 éves korában. Temetésére Magyarláposról két zsufolt autóbusz érkezett többek között. A temetési szertartás nyilvános része a templomban zajlott le, ahol a koporsót az almemorra helyezték. A templomi körmenetet Halpert somkúti főrabbi vezette, ő tartotta az első heszpedet is a templomudvaron, méltatva a megboldogult caddik érdemeit. Utána még számos heszped hangzott el.

— **Szombathelyről** jelentik: „A jelenleg városunkban mint menekült időző R. Simon Goldberger kobersdorfi főrabbi a mult szombaton a hitközség felkérésére nagy érdeklődéssel fogadott drósót tartott. A drósónál résztvett a rabbisággal és előljárósággal az élén a khilló aprajanagyja és meghatottan figyelte az éleszájú lelkipásztornak megtérésre intő és a Teremtő segítségéért esedező fejtegetéseit."

— Az ujfehértói hitközség tisztujitása: Stein Bernát elnök, Weinberger Sámuel gondnok, Hirschenhorn Márton pénztárnok, Goldberger Salamon ellenőr, Frenkel Farkas nér tomid-gondnok. Képviselőtestület: Hirschenhorn Lipót, Stern Jakab, Herczeg Lajos, Wiesel Ábrahám, Lőwinger Herman, dr. Göndör L., Stern S., Rosenfeld A., Scher S., ifj. Kupferstein J., Feldmann J., póttagok: Elovi's S, Grosz Lipót.

— A vásárosnaményi hitközség tisztujítása: Klein Adolf elnök, Roth Márton alelnök, Deutsch Henrik gondnok, Winkler Lajos pénztáros, Schwarz Bernát ellenőr. Képviselőtestület: Friedländer Lajos, Mandel Mór, Kepecs Márton, Spiegel Salamon, Ganz Jenő, Grosz Izsák, Grünberger Jenő, Schwarz Lipót, Cheimovits Hermann, Glück Sámuel, ifj. Schwarz Sándor, Winkler Jenő, Grád Ármin.

x A sírok ápolása úgy a régi kerepesiúti, mint az új központi izr. temetőben április második felében vette kezdetét. Befizetések a Pesti Chevra Kadisa székházában, VII., Erzsébet-körút 26 sz. alatt eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakitások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Pintér Miksáné szül. **Grünfeld Erna** mint neje, **Kalmár Gyuláné** szül. **Pintér Aranka** leánya, **Pintér Zoltán dr.** fia és **Kalmár Gyula** veje fájdalomtól porig sujtva, megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb férj, szerető apa, após és rokon

Pintér Miksa

az „Országos Egyetértés" főszerkesztője

60 éves korában hirtelen elhalálozott. Folyó hó 4.-én, szerdán a rákoskereszturi izraelita temetőben, a Pesti Chevra Kadisa által adományozott díszsírhelyre temettük. Gyászolják szerető rokonai, a **Grünfeld, Halmos, Vermes** és **Radó családok.**

Emlékét örökké szívünkbe zárjuk!

— A s'chitó-tilalom ügye. Rákospalotán f. hó 4-én több — orthodox és neológ — hitközség kiküldöttje értekezletet tartott, ahol a rituális metszési tilalommal kapcsolatos egyes kérdések tisztázása érdekében az országos irodákhoz intézendő felterjesztést, ill. javaslattételt határozták el.

— „Kelt Granadában, 1492 . . ." (Ernst Sommer, Tábor-kiadás, Vilmos-cs. út 34) A hivatalos történetírás szerint 1492-ben véget ér a Középkor, megkezdődik az Ujkor, az ember és a szellem felszabadulásának kora. Mert 1492. esztendejére esik Amerika felfedezése. De a történelem mindig egymás ellen dolgozó erők harcaiból alakul ki és igy csak természetes, hogy abban az esztendőben, amely a szellem felszabadulását hozta, egyben tetőfokára hágott a középkor legfanatikusabb szellemének hatalma: az inkvizicio vakbúzgó hivői ebben az esztendőben ünnepelhették legnagyobb sikerüket . . . Granada meghódítása után sikerült Torquemada inkvizitor befolyásának elérni, hogy az uralkodók országaikból száműzték a zsidóságot . . . Ernst Sommer drámai erejű könyve ennek a kornak megrázó regénye. A könyvnek tulajdonképpen három főalakja van: *Torquemada*, a vakbúzgó dominikánus főinkvizitor, *Kolumbus Kristóf* és *Juan Fonseca*, zsidó származású, de kényszer utján megkeresztelt fiatal lovag, a királyi testőrség hadnagya. Kolumbus nem lát egyebet, csak felfedező tervét, ő nem ismer vallási, vagy politikai szempontokat, szemét nyugat felé fordítva csak a megálmodott utra készül . . . Torquemadát teljesen eltölti a hit védelmének szent hivatása, semmitől sem riad vissza ennek a hivatásnak teljesítésénél . . . A fiatal lovag személye jelképezi az egész spanyolországi marranus-fajtát, ezt a felemás, hazudozásra kényszerült, halálra üldözött embercsoportot, amely kényszer hatása alatt válfoztatta meg vallását, de titokban megmaradt zsidónak és most a lelkiismeret és az inkvizicio ellentétes irányú örvényeiben vergődik. A könyv hátterében megjelenik a furcsa uralkodópár is, a pénzsóvár Ferdinánd és a babonásan hivő, bizonytalan Izabella, felvonul az inkvizicio, a Szent Officium a maga hihetetlen apparátusával, felvonul a középkori zsidóság, megjelenik a könyedebb szellemű világi papság . . . Emlékezetes és nagyhatású írás ez, amely sokáig fogja foglalkoztatni a magyar olvasóközönség minden rétegét.

— A váci jesiva körül. A helyi hatóság a napokban betiltotta a váci jesiva működését, ami a növendékekre a szemeszterkezdetre tekintettel igen kínos hatással volt. Amint bennünket lapzártakor értesítenek, illetékes köreinknek sikerült a betiltás visszavonását kieszközölni, minélfogva a váci jesivában is most már akadálytalanul megindul a tanulás.

— A bpesti orth. leányegyletben (Dob utca 35. II.) mult szombaton dr. Ungár Gézáné tartott előadást. F. hó 7-én szombaton d. u. ½4-kor Hirschler Piri fog előadni.

Legolcsóbb, legizletesebb orth. כשר házikoszt
Weisz Mendel
éttermében.
VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-utca sarok)
Telefon: 1—442—75
Négyfogásos menü:
leves, hus, főzelék, tészta **P1.40**
Hal minden időben

— Hit és bizalom . . . Schlesinger Lipót pesti rabbi most megjelent széferje *(„J'siió v'nechómó")* párbeszédes alakban fejtegeti, milyen fontos számunkra a hit és az I'tenbe vetett bizalom, valamint a Tóra törvényeinek pontos megtartása, mert csak ez ad erőt viszontagságok közepette. Két ismerős találkozik a vonatban, együtt tanultak a jesiván, de idők multán szétváltak utjaik, az egyik letért a vallás utjáról, mert azt hitte, hogy ezzel jobban boldogul; a beszélgetés folyamán kiderül, hogy külsőleg és belsőleg egyaránt csak veszített azzal, hogy letért a régi, szent hagyományos élet ösvényeről és a beszélgetés végén kijelenti, hogy barátjának felhozott érveinek hatása alatt megjavul. A 72 oldalas igén érdekes széferli 1 pengőért kapható a szerzőnél. (VII., Sip-u. 11.)

— Sírkőavatás. A magyar zsidó ujságirás nagy bajnokának, az egy évvel ezelőtt váratlanul elhunyt *Kecskeméti Vilmosnak* síremlékét f. hó 8-án déli ½12 órakor avatják fel a rákoskereszturi izr. temetőben (I/a szakasz, I. sor 26.)

— Elhunyt Pintér Miksa, az „Országos Egyetértés" főszerkesztője. Folyó hó 2-án gyászos hirtelenséggel hunyt el Pintér Miksa főszerkesztő 60 éves korában. 12 éven keresztül nagy és lelkes fanatizmussal szerkesztette lapját. Mindig szem előtt tartotta a becsületesség, a hazaszeretet és a hit magasztos eszméit. 1906-ban még az akkori „Egyetértés" napilapnál fejtett ki nagysikerű írói tevékenységet, később a „Neues Politisches Volksblatt" szerkesztője is volt és 1926-tól kezdve szerkesztette az „Országos Egyetértés" zsidó hetilapot. Temetése f. hó 4-én folyt le nagy részvét mellett a rákoskereszturi izraelita temetőben a Pesti Chevra Kadisa által adományozott díszsirhelyre. A végtisztességen a magyar zsidó felekezeti élet, valamint a társadalmi előkelőségek szine-java vett részt.

Eredeti angol szövetkülönlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 4. — Szombaton zárva

Stoli
Salgó-féle STOLI-karamella vezet
belőle enni élvezet. **Csak egyszer kóstolja meg!**
Az egyedüli orth. kóser tejkaramella. Darabja 2 fillér. Mindenütt kapható.

Nemzetközi versenyen dijat nyert
PARÓKÁINK
társaságban is sikert aratnak, mert
OLCSÓK, SZÉPEK, KÖNNYŰK
— Mérték szerint készülnek —

QUINT
hölgyfodrász
VII., RÁKÓCZI-U 40.
(Corvinnal szemben)
Telefon: 131-035.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P,azonfelül soronkint 1 P)

Wolvovits Adélkát Kunágotáról eljegyezte *Biedermann Sándor* Kisvárda.

Braun Malvinkát Tyukod, eljegyezte *Blum Miklós* Nyírbátor.

Bruckstein Szabina Nyíregyháza és *Kroó Sándor* Kisvárda jegyesek. M.k.é.h.

Ausch Hilda Bpest, *Kluger Mór* Celldömölk jegyesek. (M.k.é.h.)

Schönfeld Ibikét Budapest, eljegyezte *Fischl Herman* Paks. (A bpesti orth. leányegylet sziv. gratulál.)

Juszt Szórikát Bonyhád, eljegyezte *Fein Avrohom* Makó. (A makói T. B. gratulálja alelnökét.)

Brilliánsékszerek olcsón, elsőrendű aranyárúk, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI., Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszeráruk legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETTNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertőzsdetag.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám. Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

— **BEKÜLDÖTT HIREK. A sátoraljaujhelyi** T. B. uj tisztikara: Adler Zoltán elnök, Herskovits Jenő alelnök, Glück Béla titkár, Groszman Lajos pénztárnok, Kohn Gyula, Kaufman Arnold ellenőrök, Schönfeld Jenő könyvtárnok. Választmány: Krausz Miksa, Lefkovits Miklós, Weisz Károly, Klein Lajos. — **A szikszói** T. B. választásai: Rosenberg Simon elnök, Lindenfeld Lajos ügyv. alelnök, Herskovits Jenő gondnok, Altmann Rezső pénztárnok, Weiszfeld Dezső ellenőr, Schwarcz Henrik könyvtáros. Képviselőtestület: Zoltán József, Flamm Ernő, Márkusz Lajos, Flamm Gyula, póttagok: Reinitz, Friedmann.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. **Az összeg előre küldendő be;** lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

25 ÉVES fiamnak, művelt, *ben-tajró*, jó iparral és jelentékeny saját megtakarított tőkével rendelkezik, megfelelő partit keresek. Jelige: „10-12.000".

SZORGALMAS, jóindulatú, gyermekszerető mindenes zsidólányt keres: Fischer főrabbiné, Szécsény.

BENŐSÜLNE földbirtokos családból származó, intelligens, jómegjelenésű, 37 éves önálló fiatalember, vallásos érzelmű gazdálkodó családba. Érdekeltek levelét „Tehetséges gazda" jeligére kiadóba kérem.

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

KIVÁNDORLÁS miatt átadó nagy vevőkörrel rendelkező, 28 éve fennálló vidéki bőrüzlet és divatáruház, továbbá eladó vagy bérbeadó 15%-ot jövedelmező ingatlan. Schächter Jakab, Ózd-Bolyok.

MÁTRAFÜRED legszebb helyén megnyilik az ismert *Mandl* orth. kóser penzió és étkezde, a strand közelében. Autóbusztól 1 perc a fenyvesben. Olcsó előszezoni árak.

KERESEK kisebb családomhoz megbízható, perfekt, vallásos szakácsnét, ki házvezetési teendőket is végzi. Cseléd van. Igénymegjelölés mellett eddigi működés közlendő. Schwarz József, Sárvár.

„HIRSCH POSTA" jeligére levél van a kiadóban.

FŐZNI TUDÓ vallásos fiatal leány háromtagú háztartásomba felvétetik. „Szerencsre" jelige.

Butor, uj és használt,
hálók, ebédlők, modern kombinált és uri szobák nagy választékban, olcsón. **Részletre is.** Vétel, csere, eladás. **VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.**
(Szombaton zárva)

x **Pollák Sarolta kozmetikus** (Andrássy-út 32.) *Miracle* szépségápolószereinek használati módját a Nemzetközi Vásárra felránduló hölgyközönségnek készséggel díjtalanul bemutatja. Összes szépséghibák kezelése. Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemöcsirtás. Kvarc.

15 ÉVES volt bócher vallásos családból elmenne iparosnak vagy kereskedői tanoncnak. Klein Henrik, Hosszúpályi.

VIDÉKI vallásos orth. hitközség oly vallásos bóchert keres melamednak és samesznak, aki az eddigi melamed-samesz fiatal, bájos leányát feleségül veszi. Pályázatokat „Biztos jövő, 5698" jeligére a kiadó továbbít.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

PÉNZBESZEDŐI, raktárnoki, mikvékezelői, vagy irodai állást keresek, 1000 P óvadékot nyujthatok. Jelige: „Megbízható 1938".

VALLÁSOS uricsaládból származó jugoszláviai nagykereskedő hasonló családból nősülne. Leveleket „30.000" jelige alatt továbbít a kiadóhivatal.

GABELLA- és mikvefürdőjegyek pontos, megbizható füzet- és sorszámozással, 14-féle színű papíron, 100 lapos tömbökbe füzve; anyakönyvi kivonatok, *keszübek* finom fehér papíron nyomtatva kaphatók: Schwarcz Lipót könyvnyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m. Mintákkal és árajánlattal szolgálok.

KERESEK perfekt, megbizható, vallásos szakácsnőt. Cseléd van. Stark Hermann, Berettyóujfalu.

MELYIK Balatonkörnyéken vagy magaslati helyen, esetleg annak közelében lakó orth. család küldené fiu,- vagy leánygyermekét 6—8 heti üdülésre tiszaparti nagyközségbe olymódon, hogy ugyanazon időre e célból fiamat látná vendégül. „Csere" jelige.

MEGVETTEM árusításra a Központi Iroda m gdicsőült elnökhelyettesének R. Chájim Előzor Hartsteinnak z.l. értékes sz'fórim-hagyatékát. *Meisels* héber könyvkereskedő, talisz-szövő és streimli-készítő, *VII., Rombach-u. 8.*

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

Magas Tátra! TÁTRALOMNIC! Magas Tátra!
Szigoruan orth. kóser TOBOVITS-PENSIO, Bugsch-villa
Kitünő konyha, jó kiszolgálás, mérsékelt árak. Elő- és utószezonban 10% engedmény. Lakodalmak és bankettek elő-utószezonban legszebb kivitelben. Soviajszkor minjon a házban. Közelebbi felvilágositás: Josef Tobovits, Tatranska Lomnica, Villa Bugsch. (Tel.: 38.)

Katzer Árpád szücsmester
bunda-, róka- és szőrmeárui elismerten jutányosak
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.
Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő" kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek
WEISZ MÓR
orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Budapest, 1938. május 13. 5698. Ijor 12. **XIV. évfolyam, 18. sz.**

אללגעמיינע יידישע ציימונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

HIRLAP OSZTÁLYA

A rituális metszés betiltása következtében négyszázezer ember nem fogyaszthat marhahust,

amiért a gazdák is sürgetik a tilalom hatályon kivül való helyezését

A képviselőház többsége minden bizonynyal elfogadja a zsidó törvényjavaslatot. Hogy milyen hatással lesz a közgazdasági életre, nem fog-e többet ártani, mint amenyit használni akart, nem lesz-e egyetlen eredménye, a zsidó exisztenciák ezreinek nyomorbataszítása — ki tudná ezt előre megmondani. Mit tudunk ellene tenni, mi zsidók? Talán semmit. Ha a képviselőházban annyi kiváló keresztény ember, érvei hatalmával, meggyőződése hevével, páthosza nemességével, meggyőződése bátorságával nem tud változtatni a helyzeten, akkor zsidó részről minden kísérlet meddő, mert annyira össze van szöve a mai antiszemitizmussal, amelynek elsősorban gazdasági okai vannak. Be kell tehát várnunk higgadtan a dolgok alakulását.

Ellenben igen természetes, hogy illetékes köreink *állandóan napirenden tartják a rituális metszés tilalmának hatályon kívül való helyezését,* mert annak fenntartása senkinek nem használ, ellenben a lakosság nagy rétegének árt.

A metszés betiltása egyaránt sérti és bántja a zsidó egyént, a zsidó vallást, a parasztgazdát és veszélyezteti a hitközségeink fennállását.

Miért is kell 400.000 ember mindennapi életébe beavatkozni szükségtelenül? *Több mint négyszázezer embertől megvonják a marhahus fogyasztásának lehetőségét.* Ez nem túlzott szám! Habár mi fájdalommal állapítjuk meg, hogy a zsidóság egy része a ritualitást a husfogyasztásban nem vette szigorúan, de ezzel szemben áll a tény, hogy azok is, akik házon kívül megsértik ezeket a tradiciókat, a háztartásaik zömében ragaszkodnak a ritualitáshoz.

Milyen állami érdek füződik tehát ahhoz, hogy lehetetlenné teszik négyszázezer embernek a marhahusfogyasztást és ezáltal a belföldi fogyasztásban mesterségesen idéznek elő nagy kiesést?

De ez az ügy egybeolvadt a *zsidó közösség* dolgával és érdekével is. Hitközségeink a rituális husból befolyó fogyasztási adó elmaradásával összomlanak, mert nem tudnak kötelességeiknek eleget tenni. Mit csináljanak a bajbajutott hitközségek, ha meg akarják őrizni erkölcsi jellegüket? *Mondjanak föl alkalmazottaiknak, akik esetleg évtizedeken át szolgálták a szent ügyet a falat kenyérért?* Ezt nem lehet megtenni. Az eddigi alacsony fizetéseket sem lehet lecsökkenteni. *Vagy talán emeljék a hitközségek az adót?* Legyenek a nyomor vámszedői? Vállalkozzanak lehetetlen feladatra, onnan szedni pénzt, ahol nincs? A hitközségek zöme szegény emberekből áll, akik elértek a teherviselés véghatáráig és ne felejtsük el: a hitközségek erkölcsi testületek, nem járhatnak el, mint az állami adóhivatal, nem transzferálhatnak butorokat és nem érverezhetnek kiméletlenül.

A hazai zsidóság kinos helyzetére rikító fényt vet, ha az üggyel kapcsolatban párhuzamot vonunk a romániai és lengyelországi mozgalmakkal a rituális metszés ellen. Romániában a Goga-rezsim alatt utánozni akarták a nürnbergi törvényeket és számos helyen kiadták a *s'chitó*-tilalmat, de nem vihették keresztül, mert a tilalom következménye az volt, amit mi is tapasztalunk, hogy a marha ára katasztrofálisan leesett. Goga bukása után egyideig még kísértett a dolog, a minisztériumban már a legpontosabb tervezet állott kibocsátás előtt, amikor azután a zsidóság kérelmére és a gazdák intervenciója folytán *az egészet lefujták.* Lengyelországban az antiszemita gazdasági politika többek között a zsidó husiparosok tönkretevését határozta el. Megindult a roham a rituális metszés ellen, kijelentették, hogy állatkínzás, azután egy nőképviselő előterjesztette az indítványt, hogy tiltsák be a „barbár metszést" és taglózás utján szerezzenek kellemes kimulást a lengyelországi marháknak. Hosszas tárgyalás után végre behozták a kontingensszerűséget, azaz, megállapították, hány marhát engednek át a zsidóknak. A kontingentálás tönkretette a zsidó mészárost, de azért még hushoz juthatott a zsidóság. Most beakarták hozni a nagy marháknál a teljes rituális vágatási tilalmat, a *szejm* már megis szavazta, de erre a megbotránkozás vihara felrázta a lengyel zsidóságot, gyüléseket tartottak, tiltakoztak, vezeklő ü'tentiszteleteket rendeztek, amelyeken felzokogott a *sófár* szava és a vége az lett, hogy a *szenátus visszaküldte a javaslatot a szejmnek és így a tilalom nem lépett életbe.*

Amit Románia és az antiszemita Lengyelország nem tett meg, azt az évszázados vallási toleranciával ékesített Magyarország egyik napról a másikra rendeleti úton megtette.

És milyen különös, hogy Magyarországon, az évezredes alkotmányáról hires államban miniszteri rendelettel ill. végrehajtási utasítással meg lehet csinálni azt, amiért az említett két országban — ahol a parlamentarizmus sohasem játszott oly fontos szerepet a nemzet életében mint hazánkban — hosszas parlamenti csatákat vívnak.

Amint a vidék több helyéről bennünket értesítenek, *gazdák körében is számottevő mozgalom indult az előzetes kábítás nélküli rituális vágatási tilalom sürgős hatályon kívül való helyezése érdekében, mivel a tilalom életbeléptetése óta nem bírják eladni marhájukat.*

Reméljük, hogy végül győzni fog a józan belátás, az a tudat, hogy erre a tilalomra nincs szüksége senkinek. Állatkínzás esete nem forog fenn, mert a rituálisan előírt, *pillanat alatt* elvégzendő metszést, tíz év előtt maga a kormány szaktekintélyei is a leghumánusabb vá-